

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

© Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Афармленне Уладзімір Гундар

Прыісьці да свабоды веры

Грамдова

Шаноўнае спадарства! Вы троемаце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага сьвятара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалёгія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кнігі пэўна часам з’яўляліся на старонках мясцовай газеты “Інтэгрэс” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і прыхільнікі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік тэкстаў аб напісаным настаяцелем баранавіцкага прыходу св. Мятрода Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надкаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі сьвятар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусьветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасьці рэлігіі, нясутнасьці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказваў, што большыя вучоныя ў аграмаднай большасьці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сёньняшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалёгія прысутнасці” – гэта першы вопыт псыхалёгічнага абагульненьня рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і сьвятары дэліканта абыходзяць, “пераканаўча” спасылваючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсьць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасьць уніяцкага сьвятара, які ў сваіх разважаньнях пра Бога і існасьць спалучае рэлігію і палітыку, псыхалёгію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтам смела казаць. Але на такі крок сёньня здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасьць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Перасьледаваньня на радзіме ардын-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Хараство	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа галерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134
III	
ЭКЗІСТЭНЦЫЯ Выхавання	137
III.1. Успенне	138
III.2. Акмеалагічная персанажытты і узросце	142
III.3. Тэапсіхалагічны аспект прафесійнасці і свабоды	150
III.4. Сямейная трапеза экумены	153
III.5. Прафесія і вера	156
III.6. Прафесійны і пяц	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтэралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	181
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці дзіцяці	188
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічныя раз’ясканні	192
III.16. Педагагічныя прычынны асаблівасці свабоды	196
IV	
ПСІХАПАГІЧНАЯ ПРОПАГАНДЗІ	203
IV.1. Псіхалагічны сэнс Евангелія	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хан будучы ўсе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Суд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выпнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багацце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Кр’яжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

11.20. Пост

Как постить?

Виктор Иванович

Ва ўсім Святым Пісанні не знойдзецца месца, якое б указвала на дакладны спосаб посту. Стары і Новы Запавет нападняе нашы думкі і паводзіны псіхалагічным асэнсаваннем гэтага подзвігу набожнасці. Так, абараняючы сваіх вучняў, якія з пункту гледжання фарысеяў не посяцяць, Ісус дае адказ: “Ці можаце прымусіць пасціцца сыноў палацаў шлюбных, калі з імі малады?” [Лк 5, 34]. Мы лічым сябе Ягоньмі вучнямі, таму выбіраем адмысловую набожнасць: “Калі пасціце, не будзьце заняпалля, як крывадушнікі, бо яны прымаюць пануры выгляд, каб паказаць сябе людзям поснікамі. Праўду кажу вам, што яны ўжо атрымалі ўзнагароду сваю. А ты ж, калі пасціш, намаж галаву тваю і памыў аблічча тваё, каб з’явіцца поснікам не перад людзьмі, а перад Айцом тваім, Які ў тайне; і Айцец твой Які бачыць у тайне, аддасць табе на яве” [Мц 6, 18]. Выраз “памыў галаву тваю” азначае не толькі нядбайнасць Ісуса адносна старажытнага поставага звычаю пасыпаць сабе галаву перадам, але нясе з сабой псіхалагічны сэнс. На маю думку, метафара “памыць сабе галаву” мае дачыненне да таямніцы пакаяння – метаноі, што з грэчаскай мовы азначае “змана розуму”. У чалавечы рацыянальны розум перадаецца іматэрыяльны, касмічны Логас, пры якім фізічнае цела, хрысціянства “Анём і Духам Святым” [Мц 3, 11], перамяняецца ў Праўдзіна Цела (verum corpus) Царквы Гасподняй. Сымвалізаваў гэтую праваслаўнага абраду пакаяння сьвятцы традыцыя пакрыцця галавы спавядальніка епітрахілкам нібыта сапсуды адбываецца псіхалагічнае “мышьчэнаслава”.

Пакаянне і пост асноўны сэнс посту, усё астатняе адыходзіць на другі план. Атрымаўшы праз гэтую таямніцу даравання сваёй правінаў і праблем, чалавек творыць лагічную рэвалюцыю ў сваім жыцці і жыцці сваіх блізкіх. Ён мусіць пакінуць сваё старое імя, бо “Гасподзь назаве слугаў сваіх іншым імем” [Іс 65, 15]. Зразумела, што, атрымаўшы пакаянне, вернік не паяжыць зараз жа мяняць пашпарт, але, набыўшы годнае імя Хрысціянін, ён благаслаўляе сябе на зямлі: “І бу-

дзе благаслаўляцца Богам ісціны, бо раней бы смутак і дзе забыты і схаваны” [Іс 65, 16]. У каталіцкай традыцыі таямніца мірапамазання Святым Духам (сacrisignatio), у час якой вернік выбірае сабе новае імя, адбываецца ў юнацкім узросце, калі малады чалавек, адшукваючы новы светапогляд, пачынае пераканана сведчыць сваю веру і па ўсім свеце.

Гэтае сведчанне адбываецца на іншых мовах, як аб тым паведамляе Слово: “І напоўніліся ўсім Духам Святым і пачалі прамаўляць на іншых мовах” [Дз 2, 4]. Пакліканьня Духам расшуча і нагойліва насуперак усім нягодам, пачынаюць абвяшчаць Святое Евангелля ў цемры хлява, які стаў “постам № 1”. Не усё праходзіць праз гэты пост робяцца яго вартаўнікамі, але менш та тых, хто перамог свой маўкліва жывёльны стан мядленнем на іншых мовах. Апраметная цемра абдзвычай пачаткова чыніль пераслед слова Божлага ў Беларусі. Як быццам не забараняючы мову, цемра агарнула яе такім холадам і змокам, што тая, як немаўля ў хляве, вымушана сагравацца толькі дыханнем жывёлін, асвятляючы сябе надзеяй Віфлеемскай зоркі. Кожны, хто ўзяўся прапаведаваць Евангелле на беларускай мове, амаль аўтаматычна далучаецца да іншадумцаў ці нават інназемцаў. Практычна пазбаўлены нацыянальнай Бібліі велічны гмах Нацыянальнай бібліятэкі пыхліва падзяляе хлеў “двуязычя” надзейным метадам divide et impera, “падзяляй ды валадар”. Пры гэтай Вавілонскай вежы прэзідэнт краіны ў сваёй перадвыбарнай праграме нават не абмовіўся аб перспектывах развіцця беларускай мовы. Таму казанне Слова на “іншых мовах” для беларуса стала гаротным лёсам місіянера ва ўласнай краіне.

За сем стагоддзяў да Хрыстовага нараджэння прарок Ісаіа заклікае да посту: “Вось пост, які Я выбраў: разамкні аковы няпраўды, развяжы пугі ярма, і прыгнечаных адпусці на волю, і разарві кожнае ярмо; падзяліся з галодным хлебам тваім і бяздомных бедных увядзі ў свой дом; калі ўбачыш гаротнага, адзень яго, і ад адзінакроўнага твайго не хавайся. Тады адкрыецца, як зара, святло тваё, і ацаленне тваё хутка вырасце, і праўда твая пойдзе перад табою, і слава Гасподня будзе з табою” [Іс 58, 8]. Разамкнуць аковы няпраўды – гэта значыць у першую чаргу вынішчыць са сваіх вуснаў усякую ману, брыдкаслоўе, лісліваць, зайздрасць, падазронасць, пас-

II.20. Пост

Как постить?

Виктор Иванович

Ва ўсім Святым Пісанні не знойдзецца месца, якое б указвала на дакладны спосаб посту. Стары і Новы Завет напаўняе нашы думкі і паводзіны псіхалагічным асэнсаваннем гэтага подзвігу набожнасці. Так, абараняючы сваіх вучняў, якія з пункту гледжання фарысеяў не посяцяць, Ісус дае адказ: “Ці можаце прымусіць пасціцца сыноў палацаў шлюбных, калі з імі малады?” [Лк 5, 34]. Мы лічым сябе Ягоньмі вучнямі, таму выбіраем адмысловую набожнасць: “Калі пасціце, не будзьце заняпалыя, як крывадушнікі, бо яны прымаюць пануры выгляд, кабказаць сябе людзям поснікамі. Праўду кажу вам, што яны ўжо атрымалі ўзнагароду сваю. А ты ж, калі посяціш, намаж галаву тваю і памый аблічча тваё, каб з’явіцца поснікам не перад людзьмі, а перад Айцом тваім, Які ў тайне; і Айцец твой, Які бачыць у тайне, аддасць табе на яе” [Мц 6, 18]. Выраз “памый галаву тваю” азначае не толькі нядбайнасць Ісуса адносна старажытнага поставага звычайу пасьпаць сабе галаву перад сьцедам, але нясе з сабой псіхалагічны сэнс. На м. п. думку, метафара “памыць сабе галаву” мае дачыненне да тымніцы пакаяння – метаноі, што з грэчаскай мовы азначае “зварна розуму”. У чалавечы рацыянальны розум пераходзіць у вятны, касмічны Логас, пры якім фізічнае цела, хрышчачае “Агнём і Духам Святым” [Мц 3, 11], перамяняецца ў Праўдзінае Цела (verum corpus) Царквы Гасподняй. Сімвалічнаю дэталлю праваслаўнага абраду пакаяння служыць традыцыйна пакрыцця галавы спявадальніка епітхіліяй, з’явіцца сапраўды адбываецца псіхалагічнае “мыццё галавы”.

Какаянне і ёсць асноўны сэнс посту, усё астатняе адыходзіць да другога плану. Атрымаўшы праз гэтую таямніцу дараванне сваіх грахінаў і праблем, чалавек творыць лагічную рэакцыю ў сваім жыцці і жыцці сваіх блізкіх. Ён мусіць пакінуць сваё старое імя, бо “Гасподзь назаве слугаў Сваіх іншым імем” [Іс 65, 15]. Зразумела, што, атрымаўшы пакаянне, вернік не паб’яжыць зараз жа мяняць пашпарт, але, набыўшы годнае імя Хрысціянін, ён благаслаўляе сябе на зямлі: “І бу-

дзі благаслаўляцца Богам ісціны, бо ранейшым імем будзе “імя быты і схаваны” [Іс 65, 16]. У каталіцкай традыцыі таямніца мірашамазання Святым Духам (confirmatio), адчас якой вернік выбірае сабе новае імя, адбываецца ў юнацкамузросце, калі малады чалавек, адшукваючы новае светапогляд, пачынае пераканана сведчыць славу Божа па сваім свеце.

Гэтае сведчанне адбываецца на іншых мовах, як аб тым сведамляе Слово: “І напоўнілі ўсе Духам Святым і пачалі прамаўляць на іншых мовах” [Дз 2, 4]. Пакліканыя Духам Радуша і настойліва перакраюць усім нягодам, пачынаюць абшчыніць Святога Ангелы ў цемры хлява, які стаў “постам № 1”. У гэтым праекце чыць праз гэты пост робяцца яго вартаўнік імямі, а не менавіта тым, хто перамог свой маўкліва жывельны сьцедам у імям на іншых мовах. Апраметная цемра надзвычай пагупна чыніць пераслед слова Божлага ў Беларусі. Як быццам не забараняючы мову, цемра агарнула яе такім холадам і змрокам, што тая, як немаўля ў хляве, вымушана сагравацца толькі дыханнем жывёлін, асвятляючы сябе надзеяй Віфлеемскай зоркі. Кожны, хто ўзяўся прапаведаваць Евангелле на беларускай мове, амаль аўтаматычна далучаецца да ініцыятыўнага нават іншаземцаў. Практычна пазбаўлены нацыянальнай Бібліі велічны гмах Нацыянальнай бібліятэкі пыхліва падзяляе хлест “двуязыччя” надзейным метадам divide et impera, “падзяляй ды валадар”. Пры гэтай Вавілонскай вежы прэзідэнт краіны ў сваёй перадвыбарнай праграме нават не абмовіўся аб перспектывах развіцця беларускай мовы. Таму казанне Слова на “іншых мовах” для беларуса стала гаротным лёсам місіянера ва ўласнай краіне.

За сем стагоддзяў да Хрыстовага нараджэння прарок Ісаія заклікае да посту: “Вось пост, які Я выбраў: разамкні аковы няпраўды, развяжы пугы ярма, і прыгнечаных адпусці на волю, і разары кожнае ярмо; падзяліся з галодным хлебам тваім і бяздомных бедных увядзі ў свой дом; калі ўбачыш гаротнага, адзень яго, і ад адзінакроўнага твайго не хавайся. Тады адкрыецца, як зара, святло тваё, і ацаленне тваё хутка вырасце, і праўда твая пойдзе перад табою, і слава Гасподняя будзе з табою” [Іс 58, 8]. Разамкнучы аковы няпраўды – гэта значыць у першую чаргу вынішчыць са сваіх вуснаў усякую ману, брыдкаслоўе, ліслівасць, зайздрасць, падазронасць, пас-

кудзе, паклёп. “Адпусціць прыгнечаных на свабоду” азначае, на маю думку, даць волю Слову, якое прыгнечана спажывецка-практычнымі меркаваннямі, юрлівымі прыхамацямі, боязю нацыянальнай мовы ў ляноце яе ўжывання. Псіхалогія мае тэрмін “прывучаная бездапаможнасць” (Г. Селігмен), якая выяўляе стан канфармізму чалавека і грамадства, што аддаюць перавагу несвабоднаму, затое негалоднаму існаванню. Сабакка, прывучаны гаспадаром, пакорна зносіць яго здзекі. Але чалавек – не жывёліна, час яго выпрабаванняў абмежаваны. Прышоў Адкупіцель Сіёна і да Беларусі, скасаваўшы і каббала, і ўсталяваўшы свабоду маўлення праз еднасць Хрысціянскай Цывілізацыі.

Бягучы Вялікі пост адзначаны многімі падзеямі асабістага і грамадскага быцця. Тут ужо не да поспеху стравы і цялеснай аскезы. Хаця б нам захаваць уласную годнасць, годнасць сваёй сям’і, краіны, мовы. Але бязмужны ставізм беларусаў нагадвае вартавых на пасту, якія маўкліва стараюцца аб хуткай скаромнай размове. Знакаваў падзеяй пасхальнай вартасці ў перспектыве гэтай размовы паслужыла агульная малітва за праслаўленне Яна Паўла II, прасвяціўшага сваё жыццё Цывілізацыі любові. Ён паміраў 2 верасня, які лічыцца Днём еднасці Расіі і Беларусі. Сёння гэты дзень прыйшоўся менавіта на нядзелю, з’яўляючыся апошняю службою ад інтанацый жалю. Хэй жа і бесным заступніцтвам Царквы народы, за якія заўжды адначыра маліўся гэты святы чалавек, адбудуцца радасныя здабыткам Ізраіля як сапраўды злучанага Народу Бога.

